

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 58/08-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. októbra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti JUDr. J. Š., N., zastúpeného advokátkou JUDr. E. L., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2007 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 84/07 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. J. Š. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 84/2007 z 28. novembra 2007 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 84/2007 z 28. novembra 2007 z r u š u j e a v e c v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. JUDr. J. Š. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 250 000 Sk (slovom dvestopät'desiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Najvyšší súd Slovenskej republiky p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť JUDr. J. Š. trovy konania v sume 8 011 Sk (slovom osemtisícjedenásť slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. E. L., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti JUDr. J. Š. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. III. ÚS 58/08 zo 4. marca 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť JUDr. J. Š. (ďalej len „s'ťažovateľ“) v časti, v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 84/2007 z 28. novembra 2007.

K prijatej sťažnosti sa vyjadril predseda najvyššieho súdu podaním z 31. júla 2008. V stanovisku, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 6. augusta 2008, sa okrem iného uvádza:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 5 Cdo 84/2007 z 28. novembra 2007 zamietol dovolanie sťažovateľa proti rozsudku Krajského v Bratislave z 1. októbra 2006 sp. zn. 2 Co 203/2005.

Najvyšší súd zamietnutie dovolania podľa § 243b ods. 1 časť vety pred bodkočiarkou O. s. p. odôvodnil poukazom na ustanovenie § 50 ods. 2 zákona č. 335/1991 Zb. v znení účinnom do 16. apríla 2002, ktoré nespájalo možnosť odvolania z funkcie príslušným orgánom so žiadanými dôvodmi, dať iný obsah, než toto ustanovenie skutočne malo v rozhodnom čase. Zdôraznil, že ústavná norma, ktorú je súd inak pri výklade právneho predpisu nižšej právnej sily povinný rešpektovať (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky), tu v rozhodnom čase nebola. V danej veci nešlo o situáciu, že by ustanovenie právneho predpisu dovoľovalo dvojaký výklad (jeden ústavne súladným a druhý ústavne nesúladným spôsobom), v ktorej by mal nepochybne prioritu výklad ústavne súladným spôsobom jeho neprípustnosťou.

Senát najvyššieho súdu ako východisko k výkladu bral do úvahy len, že predsedovia, resp. podpredsedovia súdov sú reprezentanti orgánov správy súdov. Ich postavenie sa odlišuje od funkcie sudcu a predsedu senátu, pretože ich funkcia je funkciou správnu, teda výkonnou, preto ich odvolanie vo všeobecnosti nemôže byť zásahom do sudcovskej nezávislosti. V čase rozhodovania národnej rady platná právna úprava a nespájala možnosť odvolania podpredsedu najvyššieho súdu s existenciou žiadnych dôvodov, preto senát najvyššieho súdu považoval napadnuté rozhodnutie krajského súdu za správne.

Toto je výklad senátu najvyššieho súdu, do rozhodovania ktorého nemôžem zasahovať. Domnievam sa však, a zároveň poukazujem na článok 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, že výklad, každého zákona platného v našom právnom poriadku i pred prijatím Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. treba vykladať v súlade s touto Ústavou a to v takom jej znení aké je platné v čase rozhodovania ústavného orgánu (v tomto prípade Národnej rady Slovenskej republiky) alebo súdu.

Poznamenávam, že sudcovskú funkciu nemožno oddeliť od výkonu inej funkcie, ktorú sudca zároveň vykonáva a osobitne nie ak išlo o tak významnú ústavnú funkciu ako je funkcia podpredsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a aj bola v čase rozhodovaníu

Národnej rady Slovenskej republiky (čl. 145 ods. 2 Ústavy v jej vtedajšom znení).

Ak bolo možné v tom čase na základe vtedajšieho snenia Ústavy Slovenskej republiky (v čase rozhodnutia Národnej rady Slovenskej republiky 8. júla 1999) sudcu odvolať z funkcie len na základe rozhodnutia disciplinárneho súdu, potom sa to malo týkať aj funkcionára súdu v postavení podpredsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Národná rada Slovenskej republiky mala mať pred svojím rozhodnutím k dispozícii rozhodnutie disciplinárneho súdu alebo rozhodnutie súdu v trestnom konaní (odsudzujúci rozsudok), že išlo o spáchanie takého činu, ktorý je nezlučiteľný s výkonom funkcie sudcu.

V opačnom prípade rozhodovanie iného štátneho orgánu o odvolaní z ústavnej funkcie podpredsedu najvyššieho súdu znamená vonkajšiu kontrolu súdnej moci subjektom, ktorý nie je súčasťou kontrolovaného systému, hoci kontrola súdnej moci musí byť špecifická tým, že ma zásadne podobu vnútornej kontroly.

Uvedené by sa malo zohľadniť v posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa, ktorá z môjho naznačeného pohľadu vychádzajúceho z princípu nezávislosti súdnej moci na ostatných zložkách moci v štáte sa javí opodstatnená. “

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 27. augusta 2008 uviedla: „Najvyšší súd SR vo vyjadrení k našej sťažnosti sa vlastne stotožňuje s jej obsahom, preto sa domnievame, že je opodstatnená a ako takej by mal ústavný súd vyhovieť, a to v prijatej časti Vaším uznesením zo 4. marca 2008.

Najvyšší súd ako súd dovolací pri meritórnom posudzovaní žalobného návrhu sťažovateľa, v reflexii na podané dovolanie, postupoval svojvoľne, arbitrárne a teda aj protiústavne z dôvodov uvedených v našej sťažnosti, preto je daná právomoc Súdu zasiahnuť a napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť dovolaciemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Na trovách konania žiadame priznať sumu 10.335 Sk - odmena za tri úkony právnej pomoci po 2.894 Sk + 19 % DPH, t. j. 1 653 Sk - ktorú sumu zaplatí Najvyšší súd sťažovateľovi na účet..., JUDr. E. L... “

Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd prerokoval túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak najvyšší súd vo svojom vyjadrení z 31. júla 2008, ako

aj sťažovateľ v podaní z 24. augusta 2008 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania.

II.

Predmetom sťažnosti sťažovateľa je skutočnosť, že rozhodnutím najvyššieho súdu, ktorým v dovolacom konaní odmietol dovolanie sťažovateľa proti rozhodnutiu Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Co 203/2005 z 11. októbra 2006 (o zamietnutí návrhu sťažovateľa na určenie neplatnosti jeho odvolania z funkcie podpredsedu najvyššieho súdu), došlo k porušeniu „práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 141, 145 a 147 ústavy v znení platnom v čase odvolávania sťažovateľa z funkcie podpredsedu NS SR, pretože v tom čase platná ústava nedávala možnosť /rámec či podmienky/ odvolať predsedu a podpredsedu najvyššieho súdu z funkcie inak, než len cez procedúru uvedenú v čl. 147 ods. 1 ústavy, teda len pre dôvody, pre ktoré mohol byť odvolaný z funkcie sudcu“.

Ďalšie konkrétne dôvody vidí sťažovateľ najmä v tom, že „Tento súd rozsudkom z 28. 11. 2007, sp. zn. 5 Cdo 84/2007, ktorý bol sťažovateľovi doručený 11. 1. 2008, dovolanie sťažovateľa zamietol s odôvodnením, že

- ustanovenie § 50 ods. 2 zákona č. 335/1991 Zb. nespájalo možnosť odvolania sťažovateľa z funkcie podpredsedu NS SR so žiadnymi dôvodmi,

- ústavná norma túto situáciu neriešila a nešlo ani o situáciu, ktorá by dovoľovala dvojaký výklad /ústavne konformný a nekonformný/,

- sťažovateľ mal podať ústavnú sťažnosť, opierajúcu sa o námietku možnej svojvôle alebo ľubovôle orgánu oprávneného ho odvolať z funkcie, spochybňujúcej ústavný princíp delby moci a

- že porovnávanie dôvodov odvolania sudcu z funkciou podpredsedu súdu alebo predsedu senátu, nie je správne a nie je ani osvojované samotnými sudcami, ktorí tieto funkcie nepovažujú za funkcie judiciálne, ale správne.“

Ďalej je sťažovateľ toho názoru, že „... závery najvyššieho súdu... sú ústavne neudržateľné, lebo

- ust. § 50 ods. 2 zákona č. 335/1991 Zb., vytváralo rámec len pre ústavou predvídanú procedúru odvolania podpredsedu súdu z dôvodov uvedených v čl. 147 ods. 1 ústavy,

- mlčanie ústavy neinplikuje v demokratickom a právnom štáte možnosť odvolania, ale práve naopak neumožňuje ju /zakazuje/, takže ústavne konformný výklad mal to len potvrdiť...“.

Vzhľadom na tieto dôvody sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol takto:

1. Základné práva sťažovateľa, na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru..., rozsudkom NS SR z 28. 11. 2007, sp. zn. 5 Cdo 84/2007 porušené bolo.

2. Rozsudok NS SR z 28. 11. 2007, sp. zn. 5 Cdo 84/2007 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 1 mil. Sk, ktorú mu NS SR vyplatí do dvoch mesiacov.

4. NS SR ukladá zaplatiť sťažovateľovi trovy konania 6. 888,- Sk.“

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy),

a to tak, že všeobecné sudy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy v znení platnom v rozhodujúcom čase).

Ústavný súd zotrúva na stanovisku (napr. IV. ÚS 1/02), že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento prístup je dôsledkom toho, že všeobecné sudy vychádzajú pri prejednávaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomoci zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov a podzákonných úprav. Ústavný súd je však oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých niet iného nadriadeného alebo opravného súdu, ktorý by chránil základné právo účastníka konania pred súdom nižšieho stupňa (čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy).

Ústavný súd vo svojej judikatúre neustále pripomína, že ústava predstavuje právny celok, ktorý treba aplikovať vo vzájomnej súvislosti všetkých ústavných noriem. Len výnimočne a ojedinele môže nastať stav, keď sa spoločensky upravený vzťah upravuje jedinou normou ústavy (II. ÚS 128/95). Každé ustanovenie ústavy treba interpretovať a uplatňovať v nadväznosti na iné normy ústavy, pokiaľ existuje medzi nimi príčinná súvislosť (II. ÚS 48/97), a preto ústavný súd opakovane vyslovil názor, že ustanovenia ústavy sa vysvetľujú a uplatňujú vo vzájomnej súvislosti všetkých relevantných noriem (II. ÚS 31/97, PL. ÚS 13/97, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 10/99, I. ÚS 53/01, PL. ÚS 12/01, m. m. PL. ÚS 9/04 atď.). Záver o interpretácii a uplatňovaní právnych noriem vo vzájomnej príčinnej súvislosti sa nepochybne vzťahuje nielen na ústavné normy, ale aj na právne normy obsiahnuté v právnych predpisoch nižšieho stupňa právnej sily, teda aj na právne normy obsiahnuté v zákonoch. Zároveň zo zásady ústavne konformného výkladu a uplatňovania právnych predpisov explicitne vyjadrenej v čl. 152 ods. 4 ústavy vyplýva aj požiadavka, aby všetky orgány verejnej moci vykladali a uplatňovali zákony (zákonné normy) v súlade s obsahom a účelom dotknutých ústavných noriem.

Ústavný súd vo veci sp. zn. I. ÚS 37/95 rozhodol, že: „Otázku právomoci všeobecného súdu z hľadiska ústavou upraveného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 2 ústavy) treba posudzovať v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy, podľa ktorého výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou“, pričom vo veci sp. zn. PL. ÚS 18/98 tiež potvrdil, že v prípade, ak dôjde k výkladu právnych predpisov inak ako ústavne súladným spôsobom, môže to mať dopad na niektoré zo základných práv a slobôd.

Ústavný súd vo svojej judikatúre tiež konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti boli relevantné aj v danej veci.

Podľa právneho názoru ústavného súdu ústavne súladný výklad zákonov (podľa čl. 152 ods. 4 ústavy) platného i v čase rozhodovania všeobecných súdov v danom prípade predstavuje neoddeliteľnú súčasť ich rozhodovacej činnosti a ako taký jedine zodpovedá základnému právu každého na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy (obdobne napr. I. ÚS 24/00).

Na základe preskúmania rozhodnutia najvyššieho súdu, súvisiaceho spisu a vyjadrení účastníkov konania možno zhrnúť toto:

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 2 Co 203/2005 z 11. októbra 2006 v právnej veci sťažovateľa potvrdil rozhodnutie Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 22 C 104/2000 z 10. novembra 2003, ktorým zamietol jeho návrh na určenie neplatnosti odvolania

z funkcie podpredsedu najvyššieho súdu uznesením Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“) č. 378 z 8. júla 1999.

V závere svojho rozhodnutia však pripustil dovolanie podľa § 238 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) pretože bol toho názoru, že *«ním posudzovaná právna otázka („možnosť odvolania žalobcu bez uvedenia dôvodov, z akéhokoľvek dôvodu, resp. bez splnenia podľa čl. 147 ústavy“) mala pre rozhodnutie v danej veci zásadný význam a jej výklad dosiaľ nebol v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov ustálený»*.

Najvyšší súd rozsudkom z 28. novembra 2007 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 84/07 dovolanie sťažovateľa zamietol jednak z dôvodov, že *„dovolanie nie je dôvodné, pretože smeruje proti rozhodnutiu, ktoré je správne“*, a aj z tých dôvodov, že nezistil *„ani vady konania podľa § 237 O. s .p. ani iné (v § 237 O. s. p. neuvedené) vady, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci...“*.

Platný právny stav v relevantnom čase, teda k 8. júlu 1999

Ústava Slovenskej republiky

Podľa čl. 145 ods. 2 ústavného zákona č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z. z. a ústavného zákona č. 9/1999 Z. z. (ďalej len „ústavný zákon“) platného do 30. júna 2001 predsedu a podpredsedov najvyššieho súdu volí zo sudcov najvyššieho súdu Národná rada Slovenskej republiky na päť rokov, a to najviac na dve po sebe idúce obdobia.

Podľa čl. 147 ods. 1 ústavného zákona Národná rada Slovenskej republiky sudcu odvolá:

- a) na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku pre úmyselný trestný čin,
- b) na základe disciplinárneho rozhodnutia pre čin, ktorý je nezlučiteľný s výkonom jeho funkcie.

Podľa čl. 147 ods. 2 ústavného zákona Národná rada Slovenskej republiky môže sudcu odvolať:

- a) ak mu zdravotný stav dlhodobo nedovoľuje najmenej počas jedného roka riadne vykonávať sudcovské povinnosti,
- b) ak dosiahol vek 65 rokov (čl. 147 ods. 2 ústavy).

Pred rozhodnutím o odvolaní z funkcie si Národná rada Slovenskej republiky vyžiada stanovisko príslušného disciplinárneho súdu (čl. 147 ods. 3 ústavného zákona).

Podľa čl. 148 ods. 1 ústavného zákona postavenie, práva a povinnosti sudcov ustanoví zákon.

Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Podľa § 121 zákona č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov platnom v relevantnom čase (ďalej len „zákon č. 350/1996 Z. z.“) sudcov, predsedu a podpredsedu najvyššieho súdu národná rada odvoláva v tajnom hlasovaní. Ak ide o odvolanie sudcu z dôvodov ustanovených v ústave, národná rada sudcu odvolá; ak ide o zdravotné dôvody alebo o dosiahnutie veku 65 rokov, národná rada môže sudcu odvolať. Návrh na odvolanie sudcu zo zdravotných dôvodov alebo z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov a návrh na odvolanie predsedu a podpredsedov najvyššieho súdu sú schválené, ak za ne hlasovala nadpolovičná väčšina prítomných poslancov.

Podľa § 39 ods. 1 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov platnom v relevantnom čase (ďalej len „zákon o súdoch a sudcoch“) predsedu a podpredsedu najvyššieho súdu volí zo sudcov tohto súdu Národná rada Slovenskej republiky na návrh vlády Slovenskej republiky na päť rokov, a to najviac na dve po sebe idúce obdobia.

Podľa § 50 ods. 2 zákona o súdoch a sudcoch sudca môže byť uvoľnený z funkcie predsedu a podpredsedu súdu a predsedu kolégia najvyššieho súdu orgánom, ktorý ho do tejto funkcie vymenoval. Odvolať z funkcií uvedených v § 39 ods. 1 a 2 možno len na návrh orgánu, ktorý podáva návrh na zvolenie do týchto funkcií.

Podľa § 50 ods. 4 zákona o súdoch a sudcoch predsedu senátu krajského súdu, vyššieho vojenského súdu a najvyššieho súdu môže odvolať predseda súdu z tejto funkcie aj vtedy, ak mu zdravotný stav nedovoľuje dôstojné vedenie pojednávania alebo ak jeho organizačné alebo odborné predpoklady bránia v práci senátu riadnemu chodu jeho činnosti a na uvedené nedostatky bol predsedom súdu v posledných šiestich mesiacoch upozornený. Predseda súdu ho môže odvolať len po predchádzajúcom vyjadrení príslušnej sudcovskej rady. Inak môže byť predseda senátu odvolaný z funkcie len právoplatným rozhodnutím kárneho súdu.

Rozsahom citovaných ustanovení – ktoré sú kompatibilné s európskym štandardom – boli vtedy určené medze ústavnej úpravy postavenia sudcov vo všeobecnosti a funkcionárov najvyššieho súdu zvlášť ako ústavných činiteľov Slovenskej republiky. Tieto medze nebolo možné prekročiť na základe a prostredníctvom právnej normy so silou zákona, ak ústavodarca práve na posilnenie nezávislosti a nestrannosti súdnej moci, a v rámci nej samotného najvyššieho súdu, nepovažoval za vhodné a prospešné, aby súčasťou ústavnej úpravy postavenia predsedu a podpredsedu tohto súdu bola aj možnosť pozbaviť ich výkonu tejto funkcie pre politickú stratu dôvery v moci zákonodarnej a výkonnej.

Uvedené zákonné texty teda naznačovali len mechanizmus procesu prípadného odvolávania predsedu a podpredsedu najvyššieho súdu z funkcií po tom, čo sú relevantným spôsobom splnené podmienky pre tento postup v zmysle vtedy platného ustanovenia čl. 147 ústavy; vôbec z nich nevyplýva všeobecný právny princíp, podľa ktorého ten, kto do funkcie volil alebo menoval, má právo z funkcie odvolať, a to nielen pre porušenie práva (deklarované právoplatným rozhodnutím príslušného orgánu v zmysle čl. 147 ods. 1 ústavného zákona), ale aj z akýchkoľvek iných dôvodov, napr. pre stratu dôvery a podobne.

Z citovaných ustanovení teda vyplýva, že ani ústavné zákony, ani zákon o súdoch a sudcoch, ale ani zákon č. 350/1996 Z. z. nepočítali s možnosťou odvolania predsedu alebo podpredsedu najvyššieho súdu pred uplynutím ich funkčného obdobia z iného dôvodu, než uvedeného v čl. 147 ústavy, ktorý však iba všeobecne upravoval možnosť odvolania sudcov.

Ak teda funkčné obdobie predsedu a podpredsedu najvyššieho súdu predstavovalo päť rokov, potom v právnom a demokratickom štáte by malo byť považované za samozrejmé (čl. 2 ods. 2 ústavy), že táto ústavná dĺžka funkčného obdobia bude rešpektovaná všetkými štátnymi orgánmi, alebo orgánmi verejnej moci, teda aj Národnou radou Slovenskej republiky (mocou zákonodarnou), v záujme zachovania stability nezávislosti súdnej moci od moci inej. Takýto prístup k volenej verejnej funkcii sa totiž nemôže obísť bez rovnakých podmienok, a to i v tom smere, že sa tieto podmienky nemôžu pri nezmenenej ústavnej úprave meniť len zmenou politického prostredia v moci zákonodarnej či výkonnej; opak by viedol jednak k neprípustnému politickému zasahovaniu nekompetentných subjektov do nezávislej súdnej moci, a tým aj princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy) (podobne aj nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 18/06 z 11. júla 2006).

Bolo povinnosťou najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu vychádzať nielen z uvedených platných právnych predpisov v relevantnom čase, ale vykonať taký súladný výklad týchto zákonných noriem (v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy), ktorý by vychádzal zo splnenia podmienok na odvolanie ustanovených čl. 147 ústavného zákona. Rozhodnutie najvyššieho súdu však takýto výklad v žiadnom prípade neobsahuje.

Najvyšší súd navyše oprel svoje rozhodnutie o konštatovanie, že „Podľa § 50 ods. 2 zákona č. 335/1991 Zb., v znení účinnom do 16. apríla 2002 (čl. V zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov) sudca môže byť uvoľnený z funkcie predsedu a podpredsedu súdu a predsedu kolégia najvyššieho súdu orgánom, ktorý ho do tejto funkcie vymenoval...“.

O nezákonnosti rozhodnutia svedčí aj konštatovanie najvyššieho súdu, že „*Ústavná norma, ktorú je súd inak pri výklade právneho predpisu nižšej právnej sily povinný rešpektovať (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky), tu v rozhodnom čase nebola...*“, pretože toto ustanovenie je platné stále v nezmenenom znení už od prijatia ústavy v roku 1992.

Ústavný súd preto na základe uvedených skutočností považuje takéto odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu za nielen neprijateľné a nezákonné, ale aj neústavné. V tomto prípade sa preto podľa názoru ústavného súdu reálne nezabezpečilo uplatnenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vychádzajúc z uvedeného preto ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 84/2007 z 28. novembra 2007, ktorým zamietol dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu v konaní o určenie neplatnosti jeho odvolania z funkcie podpredsedu najvyššieho súdu, bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Na základe citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde preto ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 84/207 z 28. novembra 2007 a vrátil mu vec na ďalšie konanie za účelom opätovného prejednaní a rozhodnutia.

V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde), a to v časti III tohto nálezu. Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ žiadal, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 1 mil. Sk, ktoré odôvodnil dôvodmi uvedenými vo svojej sťažnosti. V danom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia.

V nadväznosti na uvedené okolnosti prípadu považoval ústavný súd za dostatočné priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde v sume 250 000 Sk. Vo zvyšnej časti jeho žiadosti nevyhovel.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. E. L. Sťažovateľ si uplatnil trovy konania v celkovej sume 10 335 Sk. Ústavný súd však priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania v sume 8 011 Sk, a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 3 176 Sk (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti v roku 2008) a dvakrát náhradu režijného paušálu po 190 Sk podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a k tomu 19 % DPH v sume 1 279 Sk, pretože advokátka je platiteľkou dane z pridanej hodnoty. Základom na výpočet výšky náhrady za jeden úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2007 v sume 19 056 Sk. Úhradu uplatnenú za tretí úkon (vyjadrenie k stanovisku najvyššieho súdu) sťažovateľke so zreteľom na jeho obsah nepriznal (absencia ústavnoprávneho charakteru).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. októbra 2008